

Notat om tilråding av vedtak om endring av restriksjonssoneforskrift

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til: Seksjonssjef Lise Charlotte Rokkones

Dato: 13. desember 2023

Fra: Seksjon fiskehelse og fiskevelferd

Saksnummer: 2023/206689

VEDTAK OM FASTSETTELSE AV FORSKRIFT

-om endring av restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe pankreassykdom (PD) hos akvakulturdyr, Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner, Nordland

Innholdet i forslaget til endringsforskrift

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd foreslår nå å utvide vernesonen og overvåkingssonen i restriksjonssoneforskrift for PD i Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner, Nordland knyttet til utbruddene av PD på lokalitetene 31857 Blomsøråsa og 10447 Mefaldskjæret i Alstahaug kommune og 18936 Igerøy Ø i Vega kommune.

Formålet med forskriften er å forebygge, begrense og bekjempe PD, og hindre at PD etablerer seg i området, ved hjelp av smittebegrensede tiltak og samordnet brakklegging.

Restriksjonssonen består av en vernesone og en overvåkingssone som nå foreslås utvidet. I vernesonen er det blant annet forbud mot å sette ut fisk uten tillatelse fra Mattilsynet, og å føre fisk fra anlegg i vernesonen ut av, eller mellom anlegg i vernesonen, uten tillatelse fra Mattilsynet. Forskriften stiller krav til samordnet brakklegging av hele vernesonen. I tillegg oppstiller forskriften krav til karantene på minst 48 timer for brønnbåter og servicefartøy som har håndtert levende eller død fisk i vernesonen og som skal tas i bruk i et annet akvakulturanlegg utenfor vernesonen.

I restriksjonssonens lokale overvåkingssone oppstilles det forbud mot å føre fisk fra akvakulturanlegg i overvåkingssonen ut av den lokale overvåkingssonen, uten tillatelse fra Mattilsynet. Mattilsynet kan i tillegg pålegge tiltak overfor transport i den lokale overvåkingssonen, samt treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet i den lokale overvåkingssonen som kan innebære smittefare.

Mattilsynet kan vedta at vernesonen skal oppheves når vilkårene for det etter forskriftens § 14 er oppfylt. Ved opphevelse av vernesonen besluttes varigheten av den lokale overvåkingssonen, jf. forskriftens § 15.

Bakgrunn for endringsforslaget

PD ble 22. september 2023 påvist på lokalitet 45003 Ystøya i Alstahaug kommune, Nordland fylke. Mattilsynet fastsatte forskrift om restriksjonssone for PD i Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner i Nordland den 4. oktober 2023 for å bekjempe PD-utbruddet.

Den 23. november ble det påvist PD på lokalitetene [31857 Blomsøråsa](#) og [10447 Mefaldskjæret](#) i Alstahaug kommune i Nordland. Begge lokalitetene ligger i [vernesonen](#) som ble opprettet etter PD-påvisningen på Ystøya.

Den 5. desember 2023 ble det påvist PD på ytterligere en lokalitet innenfor samme vernesone, [18936 Igerøy Ø](#) i Vega kommune i Nordland.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Nord har med bakgrunn i anvisninger i gjeldende tiltaksplan for PD, laget et forslag til utvidelse av vernesonen og overvåkingssonen i restriksjonssoneforskriften rundt Ystøya for å bekjempe de nye utbruddene av PD ved lokalitetene 31857 Blomsøråsa, 10447 Mefaldskjæret og 18936 Igerøy Ø, samt forebygge og begrense videre spredning av sykdommen.

Utbredelse av soner

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Nord har med bakgrunn i anvisninger i gjeldende tiltaksplan for PD¹, foreslått en utbredelse av en vernesone og en overvåkingssone rundt lokalitetene 31857 Blomsøråsa, 10447 Mefaldskjæret og 18936 Igerøy Ø for å bekjempe og overvåke sykdommen. På grunn av den korte tiden mellom påvisningen av PD på lokalitetene Ystøya, Blomsøråsa, Mefaldskjæret og Igerøy Ø, og den korte avstanden mellom disse lokalitetene, har vi vurdert at det er hensiktsmessig å utvide vernesonen og overvåkingssonen i eksisterende restriksjonssoneforskrift for PD i Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner, Nordland.

Mattilsynet legger til grunn at PD har en overlevelse i sjøvann som tilsier at smitte kan spres med vannstrømmen over lange avstander. I tiltaksplan for PD fremgår det at:

«Det er vist at viruset er i stand til å infisere mottakelig fisk etter passiv transport i sjø over store avstander. Smitterisikoen er beregnet til ca. 30 % ved en avstand på 10 km, ca. 10 % ved 20 km og tilnærmet lik null ved en avstand på 50 km (Veterinærinstituttet, 2018).

Samtidig går det frem av en nylig publisert studie (Haredasht et al., Veterinærinstituttet, 2018) at en viktig risikofaktor for spredning av PD synes å være brønnbåtbevegelser fra et PD-smittet anlegg til anlegg som i utgangspunktet er fri for sykdommen.»²

Ustrekningen av vernesonen skal i tråd med malen for restriksjonssoneforskrifter i gjeldene tiltaksplan for PD³, som hovedregel være på minst 10 km i radius fra lokaliteten med påvist PD, mens overvåkingssonen som hovedregel skal ha en radius på minst 30 km.

Mattilsynet har innhentet kunnskapsstøtte fra Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet. Havforskningsinstituttet modellerer smittespredning basert på strømndata, mens Veterinærinstituttets simulerer spredning av smitte basert på en rekke andre faktorer, som for eksempel sjøveis avstand, mengde og størrelse på fisk.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Nord har i dette tilfellet vurdert at vernesonen bør utvides, slik at lokalitet 33297 Nye Skorpa, i tillegg til lokalitetene 45003 Ystøya, 18936 Igerøy Ø, 36217 Kalvhylla, 31217 Stokkasjøen, 10961 Skonseng, 45050 Skarvhammaren, 31857 Blomsøråsa, 10447 Mefaldskjæret, 27976 Bukkholmen, 11015 Brattholmen og 33157 Skogsholmen, inngår i vernesonen.

Lokalitet Nye Skorpa ligger ca. 20 km nord for lokalitet Blomsøråsa.

I nord-østlig retning får vernesonen en utstrekning på ca. 21 km fra lokalitetene Blomsøråsa og Mefaldskjæret. Det foreslås å ta lokalitet 33297 Nye Skorpa inn i vernesonen som følge av PD-påvisningen på lokalitetene Blomsøråsa og Mefaldskjæret. Bakgrunnen for forslaget om en forlengelse av vernesonens utstrekning i nordlig retning som går utover minimumskravet, er modellering av smittespredning fra Havforskningsinstituttet som viser påvirkning på lokaliteten Nye

¹ Mattilsynets tiltaksplan for å bekjempe pankreassykdom (PD) på fisk

² Mattilsynets tiltaksplan for å bekjempe pankreassykdom (PD) på fisk s. 7

³ Mattilsynets tiltaksplan for å bekjempe pankreassykdom (PD) på fisk s. 56

Skorpa, som vi foreslår innlemmet i vernesonen. Denne lokaliteten kan også fungere som et brohode for videre spredning av sykdom. I tillegg er størrelsen på vernesonen begrunnet i den svært alvorlige situasjonen som påvisning av PD utgjør i dette området, som er et godt stykke inn i den nasjonale overvåkingssonen for PD.

I sørlig og vestlig retning får vernesonen en utstrekning på ca. 10 km. I sørlig retning ligger lokalitet 38957 Hamnsundet I på ca. 9,5 km fra lokalitet Igerøy Ø, men denne foreslås plassert i overvåkingssonen og ikke vernesonen. Veterinærinstituttet sin simulering av smitte viser at det er noe sannsynlighet for at lokaliteten blir utsatt for smitte. Bakgrunnen for at lokaliteten likevel plasseres i overvåkingssonen, er smittespredningsmodellering fra Havforskningsinstituttet som uttrykker usikkerhet om smittepress til denne lokaliteten på grunn av dens skjermede beliggenhet. I tillegg er lokaliteten semilukket med inntak av dypvann, noe modellene til både Veterinærinstituttet og Havforskningsinstituttet ikke tar høyde for. Inntak av dypvann kan antas å gi noe redusert smittepåvirkning, men det er begrenset kunnskap om dette. Hamnsundet I baserer seg på postsmoltproduksjon for levering videre til andre anlegg. Det er forbudt å føre fisk ut fra overvåkingssonen ut av den lokale overvåkingssonen uten tillatelse fra Mattilsynets tillatelse.

Videre har seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Nord vurdert at overvåkingssonen bør utvides og at lokalitetene 13284 Sjølyst og 13000 Slåttvika tas inn i overvåkingssonen. Disse lokalitetene tas inn grunnet risiko knyttet til båtkontakt med anlegg der PD ble påvist. Overvåkingssonen foreslås derfor å omfatte lokalitetene 36317 Varholmen, 38037 Andalsvågen I, 39397 Rørskjæran S, 10948 Grytåga, 36017 Sørværet, 37857 Seiskjæret, 29417 Ytre Vassholmen, 34197 Brennholmen, 26815 Hestøy, 10989 Labukta V, 45081 Langøya, 31637 Melkøya, 35777 Kvitskjæret, 11041 Nord Gåsvær, 38057 Hamnsundet I, 13284 Sjølyst, 13000 Slåttvika og 38297 Sør Gåsvær.

Lokalitet 13000 Slåttvika ligger i underkant av 30 km fra lokalitet Igerøy Ø, og har hatt mulig smittekontakt med lokalitet Mefaldskjæret før denne lokaliteten fikk påvist PD-smitte. Samme brønnbåt gjennomførte avlusing på de to lokalitetene med få dagers mellomrom.

Lokalitet Bjørnsøya er et landbasert anlegg som desinfiserer inntaksvannet og tas derfor ikke med i overvåkingssonen.

Overvåkingssonen får hovedsakelig en utstrekning på 30 km, utenom i nordlig retning hvor overvåkingssonen strekkes noe lenger for å inkludere lokalitet Sjølyst.

Vår vurdering samlet sett er at den foreslåtte overvåkingssonen er nødvendig for å oppnå tilstrekkelig overvåking og smittekontroll.

Varigheten av den lokale overvåkingssonen i restriksjonssonen blir besluttet på tidspunktet for opphevelse av vernesonen.

Bruk av mal for forskrift

For å sikre forutsigbarhet og mulighet for innspill til restriksjoner som settes ved midlertidige forskrifter om sykdomsbekjempelse, benytter Mattilsynet en mal for restriksjonssoneforskrifter. Malen som benyttes ved PD har tidligere vært på regulær generell høring før den ble gjort gjeldende. Ved hvert nytt utbrudd vil Mattilsynet ta utgangspunkt i malen når lokal forskrift om PD-bekjempelse skal vedtas. Ved behov for konkrete avvik fra malen, på grunn av forhold av betydning for smittebegrensning i det enkelte aktuelle tilfellet, vil dette bli særskilt opplyst og begrunnet ved fastsettelse og publisering av fastsatt forskrift.

På grunn av nytt regelverk som gjennomfører nytt dyrehelseregelverk i EØS-området, er det foretatt endringer i hjemler og begreper i forskriften sammenlignet med hva som er benyttet i forskriftsmalen og i tiltaksplan for å bekjempe PD. Det som før ble kalt kontrollområde, heter nå restriksjonssone. Området som tidligere ble kalt bekjempelsessone, heter nå vernesone.

Vurdering av konsekvenser

Den foreslåtte endringen av restriksjonssoneforskriften vil kunne medføre negative økonomiske konsekvenser for lokalitetene som blir omfattet av sonene. For at tiltakene som foreslås kan anses uforholdsmessige må det vises til at tiltakene er mer inngripende enn nødvendig for å hindre spredning av PD.

Mattilsynets ansvar ved utbrudd av alvorlige fiskesykdommer, slik som PD, er å sørge for en tilstrekkelig og nødvendig bekjempelse av utbruddet for å sikre at sykdommen ikke etablerer seg eller spres videre. Det er derfor avgjørende at tiltak som anses hensiktsmessige og nødvendige for å bekjempe sykdommen iverksettes og gjennomføres. Effekten av tiltakene er vurdert opp mot de totale konsekvensene tiltakene har på næringsaktører og miljøet rundt. Slik seksjon fiskehelse og fiskevelferd ser det representerer de foreslåtte tiltakene nødvendige og godt utprøvde tiltak for å begrense smitte. Hensynet til å hindre spredning av PD til større deler av områdene rundt må veie tyngre enn de ulemper tiltakene påfører aktørene i den begrensede perioden tiltakene varer.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at forslaget til endringsforskrift samlet sett tar hensyn til smittefare, samtidig som det ivaretar hensynet til at utstrekningen av sonen skal være forholdsmessig og ikke unødig tyngende for oppdrettsvirksomhetene i området.

Det er i tillegg avgjørende med god overvåking og kontroll når slike alvorlige sykdomsutbrudd oppstår. Effektiv håndtering av smittsom sykdom har betydning for fortsatt markedsadgang for norsk laks.

Høring

Restriksjonssoneforskrifter i forbindelse med utbrudd av PD må etableres raskt for å sikre at effektive smittebegrensende tiltak umiddelbart iverksettes. Med denne bakgrunn har Mattilsynets administrerende direktør besluttet at Mattilsynet kan unnta forskriften fra krav til høring med tre måneders (minimum seks ukers) frist for innspill jf. forvaltningslovens § 37 fjerde ledd bokstav b og instruks om utredning av statlige tiltak punkt 1-4.

Endringsforskriften som foreslås blir fastsatt uten at forslag til forskrift og utbredelsen av sonene har vært sendt ut til berørte aktører til uttalelse. Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at hensynet til kontradiksjon, ivaretas ved at malen til restriksjonssoneforskrift for PD har vært gjenstand for regulær høring. I tillegg kan berørte parter som ser behov for endring av denne konkrete forskriften etter at den er fastsatt, gi innspill til Mattilsynet. Innspillene vil bli vurdert og fulgt opp. Dersom Mattilsynet ser at det vil være nødvendig eller hensiktsmessig og forholdsmessig, kan det gjøres tilpasninger og endringer i den fastsatte restriksjonssoneforskriften.

Beslutning om unnlatt høring er gitt av administrerende direktør i Mattilsynet, slik utredningsinstruksen krever ved unntak fra kravene i instruksen, se journalpost 8 på saksnummer 2023/206689.

Tilråding

Basert på vurderingene ovenfor, tilrår seksjon fiskehelse og fiskevelferd at vedlagte endringsforskrift om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe PD i Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner, Nordland, fastsettes.

Vedlegg:

Forskrift om endring av forskrift 4. oktober 2023 nr. 1564 om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe pankreassykdom (PD) hos akvakulturdyr, Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner, Nordland

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet, 13. desember 2023 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790, delegeringsvedtak 5. mai 2004

nr. 884, og forskrift 6. april 2022 nr. 631 om dyrehelse (dyrehelseforskriften) § 11 og forskrift 29. august 2017 nr. 1318 om tiltak for å forebygge, begrense og bekjempe pankreassykdom (PD) hos akvakulturdyr § 8.

I

I forskrift 4. oktober 2023 nr. 1564 om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe pankreassykdom (PD) hos akvakulturdyr, Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner, Nordland, gjøres følgende endringer:

§ 2 skal endret lyde:

Forskriften gjelder opprettelse av restriksjonssone bestående av vernesone og overvåkingssone i Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner, Nordland fylke.

Vernesonen opprettes omkring lokalitetene 45003 Ystøya, 18936 Igerøy Ø, 36217 Kalvhylla, 31217 Stokkasjøen, 10961 Skonseng, 45050 Skarvhammaren, 31857 Blomsøråsa, 10447 Mefaldskjæret, 27976 Bukkholmen, 33297 Nye Skorpa, 11015 Brattholmen og 33157 Skogsholmen, og avgrenses:

- Fra Gjestaberget på Igerøya (12,112161; 65,671003) over fjorden til Juvikja på Hamnøya (12,402255; 65,708418)

- Fra Nordodden på Hamnøya (12,452381; 65,725645) over Vevelstadsundet til Åbergan (12,482998; 65,726763)

- Fra Riskamodden (12,562696; 65,724859) over Visten til Syvika (12,588493; 65,727775)

- Fra Nausteneset (12,670467; 65,813764) over Halsfjorden til Alsneset (12,670789; 65,819451)

- Fra Heimervika (12,642001; 65,887848) over Vefsnfjorden til Hamnes på Alsta (12,550505; 65,900954)

- Fra Ura på Alstad (12,542274; 65,999458), over Ulvangen til et punkt langs kysten ved Hestad på Dønna (12,489742; 66,045616)

- Fra Teigstad på Dønna (12,443384; 66,036601), over Dønnesundet til Nordherøytunga på Nord-Herøy (12,387256; 66,016258)

- Fra Stornesodden på Nord-Herøy (12,292741; 65,968801), over Herøysundet til Seljeholmen på Tenna (12,281175; 65,961030)

- Fra Sør-Stauløyhågjen på Tenna (12,204547; 65,934678), over Straumen til Rogjen på Remmen (12,179802; 65,922484)

- Fra Tjønnhågjen på Remmen (12,169784; 65,917612), over Brasøysundet til et punkt vest for Roparneset på Prestøya (12,164189; 65,914917)

- Fra et punkt vest for Prestøyhågjen på Prestøya (12,152465; 65,909265), i rett linje til et skjær i Kilværfjorden (11,991119; 65,830358), videre til Hysflæsa (11,947319; 65,803692), videre sør til Likholmskjæret (11,945671; 65,768365), videre sørøst til Saltkarneset på Igerøya (12,083098; 65,692382)

Overvåkningssonen ligger utenfor vernesonen og omfatter lokalitetene 36317 Varholmen, 38037 Andalsvågen I, 39397 Rørskjæran S, 10948 Grytåga, 36017 Sørværet, 37857 Seiskjæret, 29417 Ytre Vassholmen, 34197 Brennholmen, 26815 Hestøy, 10989 Labukta V, 45081 Langøya, 31637 Melkøya, 35777 Kvitskjæret, 11041 Nord Gåsvær, 38057 Hamnsundet I, 13284 Sjølyst, 13000 Slåttvika og 38297 Sør Gåsvær, og avgrenses:

- Fra Hestvikodden på Vega (11,889239; 65,586327) over Vegafjorden til Høghittelskjæret (12,083190; 65,516575), videre til Hestvikneset på Stortorgnes (12,130900; 65,518352)
- Fra Brattåsen på Stortorgnes (12,145416; 65,518506) over Tilremfjorden til Saltneset på Sømna (12,239893; 65,517544)
- Fra Skomovika på Sømna (12,450992; 65,479912) over Vevelfjorden til Sildvika (12,582851; 65,479939)
- Fra Nesodden (12,575733; 65,521118) over Storfjorden til Hundtrappen (12,551814; 65,531937)
- Fra Tangvika (12,676004; 65,646236) over Innertvisten til Arnvika (12,682555; 65,652035)
- Fra Bjørga (12,675719; 65,925802) over Vefsnfjorden til Rak på Alsta (12,646772; 65,942561)
- Fra Tangen på Alsta (12,640984; 66,024820), til et punkt i Ulvangen (12,615265; 66,038847), videre til et punkt (12,620191; 66,065410), videre til Kråkhågen på Dønna (12,646494; 66,093461)
- Fra Leirvikja på Dønna (12,487328; 66,125940), videre i rett linje til et punkt ved Kallholman (12,168830; 66,120740), videre i rett linje sørvest til Kvitingan (11,944901; 66,066145), videre i sørsørvestlig retning til Gåsholmen (11,646209; 65,740518), videre sør til Innterskjæret (11,642368; 65,685107), videre i sørøstlig retning til Storhelløya (11,697016; 65,662238), videre over Sølifjorden til Vegdalen på Vega (11,778313; 65,643851)

Koordinatene er angitt i desimalgrader.

I vedlagte kart er vernesonen merket med rødt, og den lokale overvåkingssonen er merket med gult.

Forskriften retter seg mot akvakulturanlegg og aktører som utøver aktiviteter som kan spre smitte av pankreassykdom.

Forskriften gjelder også for aktører utenfor *restriksjonssonen* som håndterer eller transporterer akvakulturdyr, produkter av akvakulturdyr, prøvemateriale og utstyr fra anlegg i restriksjonssonen.

Forskriften gjelder i tillegg til bestemmelser i [forskrift 29. august 2017 nr. 1318 om tiltak for å forebygge, begrense og bekjempe pankreassykdom \(PD\) hos akvakulturdyr](#).

§ 9 skal endret lyde:

Levende fisk som ikke skal til et bestemmelsessted i vernesonen, skal så langt som mulig transporteres utenom vernesonen.

Transportører som transporterer akvakulturdyr gjennom vernesonen, skal fortløpende registrere gjennomførte tiltak fastsatt i denne forskriften. Registreringene skal være lett tilgjengelige for Mattilsynet ved inspeksjon.

Det er forbudt for båter og andre transportmidler å ta inn transportvann, ballastvann eller lignende i *vernesonen*. Forbudet gjelder ikke for transportvann som tas inn ved lasting av fisk i sonen. Mattilsynet kan gi tillatelse til annen behandling av transportvann.

Mattilsynet kan pålegge ytterligere tiltak overfor transportører som transporterer fisk til eller fra akvakulturanlegg i vernesonen, for eksempel krav om godkjent transportrute, lukket brønn, behandling av transportvann, avfallsbehandling, vask og desinfeksjon.

Mattilsynet kan treffe tiltak overfor annen transport i *vernesonen* som kan innebære smittefare.

§ 10 skal *endret* lyde:

Mattilsynet kan treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet i *vernesonen* som kan innebære smittefare.

§ 15 skal *endret* lyde:

Varigheten av den lokale overvåkingssonen i restriksjonssonen besluttes på tidspunktet for opphevelse av *vernesonen*.

Vedlegg 1 (kart) til forskriften erstattes av vedlegg 1 til denne forskriften.

II

Forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg 1 kart:

Kart over PD-restriksjonssone i Alstahaug, Vefsn, Dønna, Herøy, Vega, Brønnøy og Vevelstad kommuner i Nordland fylke

